

POST FRA UTLANDET SOM PÅ GRUNN AV GJELDENE SENSURBESTEMMELSER IKKE KAN BLI LEVERT UT TIL ADRESSATENE - informasjonsblankett brukt av postkontrollen etter frigjøringen i 1945.

Av John Torstad

Ultimo juni 1945 kontaktet sjefen for Den Militære Postkontroll i Oslo, Major Arntzen, trafikksjef Sten Haug i Postverket. Forespørselen gjaldt bruk av en «Informasjonsblankett» som var tenkt påsatt post FRA utlandet som skulle returneres til avsender. Dette på grunn av gjeldende sensurbestemmelser som tilsa at brevet ikke kunne sendes fram til mottaker i Norge.

Til dette formål hadde Postkontrollen fått trykt en blankett som ble klistret på sendingene, og en forklarende note ble vedlagt brevene som skulle returneres.

I Postens arkiv er det funnet noen dokumenter som vedrører forespørselen. Et signert internt notat av 28/6 1945 fremstiller saken slik:

«Post fra utlandet som på grunn av gjeldende sensurbestemmelser ikke kan bli levert ut til adressatene.»

Hvorvidt slike sendinger sett fra sensurens synspunkt bør sendes tilbake til senderne kan vel være noe avhengig av på hvilket grunnlag sensuren har stoppet vedkommende sending. Fra Postverkets synspunkt bør alle postsendinger som ikke kan leveres ut til senderne (besørges) – uavhengig av årsaken – straks gå tilbake til utgangsstedet. Grunnen for retur må angis på sendingene. Jeg mener vi i tilfelle bør framholde Postverkets syn på spørsmålet for Postkontrollen, som da får handle slik den i hvert tilfelle finner formålstjenlig ut fra sitt syn på saken»

Et signert internt notat datert 29.6.45- som oppfølging av notatet datert 28/6 – står det:

«Forespørselen er kommet fra major Arntzen. Jeg er enig med 1 kontor i at det vil være prinsipielt riktig å sende tilbake straks til senderne alle postsendinger som nektes av sensuren. Nødvendig forklaring om grunnen fortilbakesendingen måtte settes på sendingen av kontrollkontoret. Men er det fornuftig sett fra sensurens synspunkt å gå fram slik? Det må sensuren avgjøre. Foreslår at det svares major Arntzen i samsvar med foranstående».

Den 4. juli sendes et formelt svar fra Poststyret til sjefen for Den Militære Postkontroll, Oslo (Psnr. 3293/1945 A.

«Post fra utlandet som på grunn av gjeldende sensurbestemmelser ikke kan bli levert ut til adressatene.»

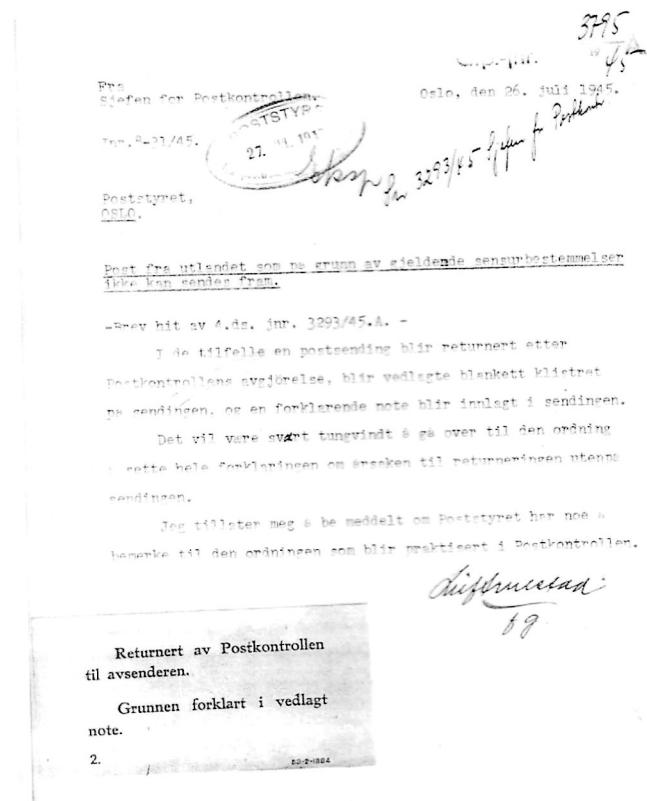
Med henvisning til muntlig henvendelse til Trafikksjef Sten Haug tillater en seg å meddele at etter Postverkets forskrifter skal alle postsendinger som ikke

kan besørges, straks sendes tilbake til utgangspoststedet.

Grunnen til at en postsending blir returnert, skal alltid være angitt på sendingen. Dette må gjøres også i de tilfelle postsendinger blir returnert etter Postkontrollens avgjørd. Nødvendig opplysning om grunnen til tilbakesendingen, forutsettes påført sendingen av Postkontrollen.

Hvorvidt postsendingen som postkontrollen fortiden ikke finner å kunne levere til adressaten, også bør returneres straks til senderen under de nåværende forhold, finner Poststyret ikke å kunne uttale seg om».

Sjefen for Postkontrollen må ha brukt noe tid på å sette seg inn i brevtteksten, for den 26. juli 1945 skrives det et brev til Poststyret om saken. Med brevet er vedlagt den blanketten som blir påsatt brevene ved slik retur (illustrasjon 1)

Ill. 1: Brev fra Postkontrollen datert 26. juli 1945 til Poststyret Oslo, hvor omtalte blankett er vedlagt. Blanketten skal dokumentere årsaken til returen av en forsendelse FRA utlandet som på grunn av gjeldende sensurbestemmelser, ikke kan sendes fram.

«Post fra utlandet som på grunn av gjeldende sensurbestemmelser ikke kan sendes fram.»

-Brev hit av 4.ds. jnr. 3293/45. A.-

I de tilfelle en postsending blir returnert etter Postkontrollens avgjørelse, blir vedlagte blankett klistret på sendingen, og en forklarende note blir innlagt i sendingen. Det vil være svært tungvindt å gå over til den ordning å sette hele forklaringen om årsaken til returneringen utenpå sendingen.

Jeg tillater meg å be meddelt om Poststyret har noe å bemerke til den ordningen som blir praktisert i Postkontrollen».

Den 4. august kommer svaret fra Poststyret

«Post fra utlandet som på grunn av gjeldende sensurbestemmelser ikke kan sendes fram.»

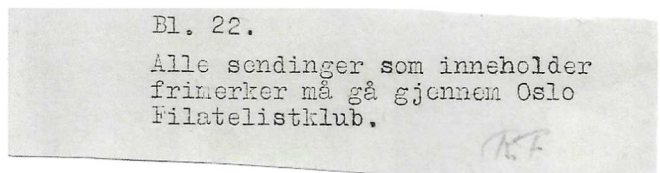
Brev hit den 26 juli 1945 – 8 – 31/45-.

En har ikke noe å merke til den framgangsmåten som blir praktisert i Postkontrollen når postsendinger blir returnert til senderne.»

Det tok sin tid for Postkontrollen å få avklart sine innarbeidete rutiner for retur av brev FRA utlandet. Den omtalte blanketten er kjent på returnert post fra Norge TIL utlandet (ill.2 og 3), men jeg har aldri sett den på post FRA utlandet.

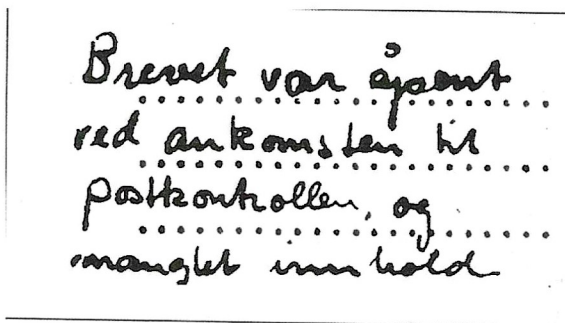

Ill. 2: Brev stemplet FLEKKEFJORD 15.05.45 adressert til Sverige. Stoppet og returnert ved Postkontrollkontor nr. 1 Oslo og påsatt blankett 2 med teksten: **Returnert av Postkontrollen / til avsenderen. / Grunnen forklart i vedlagt / note.** Blanketten har trykningsnummer 53-2-1884 i nedre høyre hjørne. Returnert til avsender av kontrollør 300, som har påsatt sitt kontrollmerke med teksten: **ÅPNET AV / KONTROLLÖR / 300** i venstre side. Vedlagte note er bl. 22.

Ill 3: Vedlagte note i brevet stemplet Flekkefjord 15.05.45. Noten har blankettnummer 22 og med tekst: **Bl. 22. / Alle sendinger som inneholder / frimerker må gå gjennom Oslo / Filatelistklub.**

Hvis det var nødvendig å returnere post FRA utlandet, skulle en tro at en blankett på norsk og med norskspråklig innlagt note, ikke var tilstrekkelig for mottakeren for å forstå hvorfor brevet var returnert. Men forklaringen til returen «i vedlagte note», kunne skrives på det språket som avsenderen hadde benyttet. Eksempel på en note uten trykt tekst er vist i ill 4.

Ill.4: Eksempel på en «vedlagt note» uten blankettnummer, der postkontrolløren kunne skrive årsaken til at brevet er sendt i retur. Stiplede linjer gir rom for å skrive det som var nødvendig.

I «**RAPPORT om organisering, arbeid m.v. ved Postkontrollkontor nr. 1 Oslo, fra starten medio mai til nedleggelsen 30. sept. 1945**» ved Major C.W.O. Larsen, daværende sjef for Postkontrollkontor nr. 1, ble det opplyst at Kontrollpersonalet ved kontoret behersket de fleste språk. «*Foruten de vanlige svensk, dansk, engelsk, fransk, tysk, også estnisk, finsk, hollandsk, islandsk/færøysk, italiensk, lappisk, russisk/ukrainsk, spansk, portugisisk, tsjekkisk, ungarsk, og esperanto, samt lettere post på bulgarsk, jugoslavisk, serbisk og polsk*».

Det er imponerende å lese at kontrollpersonalet behersket så mange språk, noe som tilsa at det var tatt høyde for at det kunne oppstå unødvendig forsinkelse av brev som skulle ekspederes til fremmedspråklige mottakere.

Etter mange år med registreringer av postforsendelser passert den norske etterkrigskontrollen, kan jeg konkludere med at denne informasjonsblanketten er sjelden. Mellom 5 og 10 registreringer er notert gjennom flere tiår med registreringer. De få som er registrert er alle med forsendelser FRA Norge, altså ingen TIL Norge. Skulle du som leser dette ha en slik forsendelse - spesielt en forsendelse TIL Norge - så vil forfatteren og redaktøren sette stor pris på å høre fra deg.

Kilder:

Diverse notater/brev fra Postens merket Psjnr. 3293/1945

Rapport om Den Militære Post- og Telegramkontrolls virksomhet i Norge 8. mai 1945 – 30. april 1946.

Vedlegg 20: Rapport fra major C.W.O. Larsen – Post – kontrollkontor nr.1

Brev fra egen samling

#